

ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління
Класичного приватного університету»

Кафедра філософських та гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчально-методичної
та наукової роботи

Г. Ю. Шаркова

_____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛАТИНСЬКА МОВА

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 08 Право

спеціальність 081 Право

форма навчання денна

(Шифр за ОПІ - ВЗІ 1а)

Кіровоград – 2016 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Латинська мова» для студентів за спеціальністю 081 Право. – __ с.
«__» _____ 2016 р.

Розробник: канд. філол. наук, доцент Черноус Оксана В'ячеславівна

Робоча програма затверджена
на засіданні кафедри філософських та гуманітарних дисциплін
ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального
управління Класичного приватного університету»

Протокол від «__» _____ 2016 р. № __

Завідувач кафедри _____ **В. А. Ігнат'єв**

«__» _____ 2016 р.

Схвалено науково-методичною радою ПВНЗ «Кіровоградський інститут
державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Протокол від «__» _____ 2016 р. № __

«__» _____ 2016 р. Голова _____ **Г. Ю. Шаркова**

© ПВНЗ КІДМУ КПУ, 2016 рік

© Черноус О. В., 2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>08 Право</u>	Нормативна (за вибором)	
	Спеціальність <u>081 Правознавство</u>		
Модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування): <u>Правознавство</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання: контрольна робота		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	2 год.	-
		Практичні, семінарські	
		38 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		50 год.	-
Індивідуальні завдання: контрольна робота			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40 : 50

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: сформувати у студентів професійно орієнтовані мовленнєві компетенції для забезпечення їхнього ефективного спілкування в академічному та професійному юридичному середовищі, зокрема розуміння сучасної фахової та іншої термінології, яка має латинське походження.

Завдання навчальної дисципліни:

- 1) навчити читати латинські тексти;
- 2) виробити навички письма латинською мовою;
- 3) сформувати уміння і навички перекладу текстів українською мовою, працювати зі словником;
- 4) ознайомити з основами граматичної будови латинської мови
- 5) залучати студентів через читання, вправи, знайомство з крилатими виразами до розкриття та розвитку всього спектра їхніх пізнавальних здібностей;
- 6) досягати глибокого розуміння впливу латинської мови та римської культури на сучасні європейські мови, культуру провідних країн Європи та світу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- латинський алфавіт, фонетику, правила наголошування слів у латинській мові;
- основи елементарної граматики латинської мови;
- лексичний мінімум у межах програми дисципліни;
- студентський гімн, прислів'я та крилаті вирази;
- фахову термінологію латинського походження.

До закінчення курсу студенти повинні уміти:

- вільно читати латинською мовою;
- перекладати латинські юридичні тексти українською мовою, користуючись словником;
- проводити морфологічний аналіз латинської лексики в межах граматики курсу;
- визначати юридичні терміни сучасного права латинського походження, які трапляються в нормативно-правових актах.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Вступ. Фонетика латинської мови.

Тема 1. Історія розвитку латинської мови. Літературна латинська мова.

Історія виникнення та становлення латинської мови. Періодизація латинської мови. Поняття про індоєвропейські мови. Вплив латинської мови на становлення нових романських, германських і слов'янських мов. Латинська мова в системі гуманітарної освіти. Значення вивчення латинської мови для юристів. Латинська мова як основа юридичної термінології і фразеології.

Тема 2. Фонетика й фонологія латинської мови. Графіка й орфографія.

Написання літер латинського алфавіту, їх вимова. Голосні дифтонги, диграфи. Довгота й короткість голосних. Латинські сполучення qu, ngu, su, ti. Грецькі сполучення th, rh, ch, sch, ph. Історія букв i-j, u-v. Складоподіл в латинській мові. Наголос в латинській мові.

Змістовий модуль II. Морфологія латинської мови

Тема 3. Іменник. Граматичні категорії латинського іменника.

Граматичні категорії латинського іменника, словниковий запис. Поділ іменників на відміни.

Іменники I відміни: визначення, винятки, парадигми.

Визначення іменників II відміни, винятки за родом. Відмінкові закінчення іменників II відміни. Особливості при відмінюванні іменників із закінченнями -us, -er, -um і слова vir. Золоте правило середнього роду.

Тема 4. Прикметник. Відмінювання прикметників I і II відмін.

Загальні відомості про прикметник в латинській мові. Визначення прикметників I і II відмін, словниковий запис. Відмінювання прикметників I і II відмін. Узгодження прикметників з іменниками. Займенники особові, зворотні, присвійні.

Тема 5. Дієслово. Граматичні категорії латинського дієслова.

Поняття про дієслово в латинській мові. Основні граматичні категорії дієслова: час, відміна, стан, особа, число. Основи й основні форми дієслова. Утворення основних форм для правильних дієслів. Пошук основних форм у словнику для неправильних. Встановлення їх відповідності основним формам дієслів сучасних європейських мов. Утворення часових форм від кожної основної форми дієслова в латинській та мові, яка вивчається.

Поділ дієслів на дієвідміни. Наказовий спосіб.

Тема 6. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного стану.

Теперішній час дійсного способу активного та пасивного стану, парадигми дієвідмін. Утворення особових форм дієслів теперішнього часу пасивного стану, пасивних форм інфінітивів теперішнього часу.

Тема 7. Минулий та майбутній часи недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану.

Минулий та майбутній часи недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану, парадигми дієвідмін.

Тема 8. Іменники III відміни.

Визначення іменників III відміни. Приголосна, голосна, мішана групи, парадигми відмінювання. Сигматичний та асигматичний номінативи.

Тема 9. Прикметники III відміни.

Визначення прикметників III відміни, поділ на групи. Відмінювання прикметників III відміни. Узгодження прикметників з іменниками.

Тема 10. Іменники IV і V відмін.

Визначення іменників IV та V відмін, парадигми відмінювання. Іменники IV та V відмін в юридичних текстах.

Незмінні частини мови.

Тема 11. Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова.

Поняття про відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова. Вживання дієслів в латинських юридичних джерелах.

Тема 12. Займенник у латинській мові.

Розряди займенників. Парадигми відмінювання займенників. Займенникові форми латинських юридичних джерел.

Тема 13. Ступені порівняння латинських прикметників.

Утворення форм вищого й найвищого ступенів порівняння прикметників та їх відмінювання. Синтетичні, аналітичні, суплетивні форми. Форми ступенів порівняння прикметників в юридичних джерелах римського права.

Тема 14. Числівник у латинській мові.

Розряди числівників. Парадигми відмінювання. Числівники та дати в латиномовних юридичних пам'ятках.

Тема 15. Наказовий спосіб. Утворення часів системи перфекта активного стану.

Утворення форм наказового способу, винятки. Способи утворення та значення основних форм дієслова. Основа дієслова. Способи утворення та перекладу дієслівних форм часів активного стану доконаного виду (Perfectum, Plusquamperfectum, Futurum II indicativi active).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль I. Вступ. Фонетика латинської мови						
Тема 1. Історія розвитку латинської мови. Літературна латинська мова.	6	2	2	-	-	2
Тема 2. Фонетика й фонологія латинської мови. Графіка й орфографія.	6	-	4	-	-	2
Разом за змістовим модулем 1	12	2	6	-	-	4
Змістовий модуль II. Морфологія латинської мови						
Тема 3. Іменник. Граматичні категорії латинського іменника.	6	-	4	-	-	2
Тема 4. Прикметник. Відмінювання прикметників I і II відмін.	6	-	2	-	-	4
Тема 5. Дієслово. Граматичні категорії латинського дієслова.	6	-	4	-	-	2
Тема 6. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного стану.	6	-	4	-	-	2
Тема 7. Минулий та майбутній часи недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану.	6	-	2	-	-	4
Тема 8. Іменники III відміни.	6	-	2	-	-	4
Тема 9. Прикметники III відміни.	6	-	2	-	-	4
Тема 10. Іменники IV і V відмін.	6	-	2	-	-	4
Тема 11. Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова.	6	-	2	-	-	4
Тема 12. Займенник у латинській мові.	6	-	2	-	-	4
Тема 13. Ступені порівняння латинських прикметників.	6	-	2	-	-	4
Тема 14. Числівник у латинській мові.	6	-	2	-	-	4

Тема 15. Наказовий спосіб. Утворення часів системи перфекта активного стану.	6	-	2	-	-	4
Разом за змістовим модулем 2	78	-	32	-	-	46
Усього годин	90	2	38	-	-	50

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія розвитку латинської мови. Літературна латинська мова.	2
2.	Фонетика й фонологія латинської мови. Графіка й орфографія.	4
3.	Іменник. Граматичні категорії латинського іменника.	4
4.	Прикметник. Відмінювання прикметників I і II відмін.	2
5.	Дієслово. Граматичні категорії латинського дієслова.	4
6.	Теперішній час дійсного способу активного та пасивного стану.	4
7.	Минулий та майбутній часи недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану.	2
8.	Іменники III відміни.	2
9.	Прикметники III відміни.	2
10.	Іменники IV і V відмін.	2
11.	Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова.	2
12.	Займенник у латинській мові.	2
13.	Ступені порівняння латинських прикметників.	2
14.	Числівник у латинській мові.	2
15.	Наказовий спосіб. Утворення часів системи перфекта активного стану.	2
	Разом	38

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, і є невід'ємною складовою процесу вивчення конкретної дисципліни. Її зміст визначений робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, словниками тощо. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять.

Зміст СРС з дисципліни «Латинська мова» складається з таких видів роботи:

- 1) підготовка до аудиторних занять – практичних робіт;

- 2) самостійне опрацювання матеріалу навчальної дисципліни, запропонованого викладачем, згідно з навчально-тематичним планом;
- 3) виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- 4) виконання тестових завдань (контрольної роботи);
- 5) підготовка до складання заліку.

При складанні плану самостійної роботи студента виходимо з загального обсягу годин, що відводиться на самостійну роботу з дисципліни, видів самостійної роботи, що плануються для виконання студентом, загального тижневого бюджету часу студента, фізіологічно обґрунтованих норм навчального навантаження тощо.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія розвитку латинської мови. Літературна латинська мова.	2
2.	Фонетика й фонологія латинської мови. Графіка й орфографія.	2
3.	Іменник. Граматичні категорії латинського іменника.	2
4.	Прикметник. Відмінювання прикметників I і II відмін.	4
5.	Дієслово. Граматичні категорії латинського дієслова.	2
6.	Теперішній час дійсного способу активного та пасивного стану.	2
7.	Минулий та майбутній часи недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану.	4
8.	Іменники III відміни.	4
9.	Прикметники III відміни.	4
10.	Іменники IV і V відмін.	4
11.	Відкладні та напіввідкладні дієслова. Неправильні дієслова.	4
12.	Займенник у латинській мові.	4
13.	Ступені порівняння латинських прикметників.	4
14.	Числівник у латинській мові.	4
15.	Наказовий спосіб. Утворення часів системи перфекта активного стану.	4
	Разом	50

7. Індивідуальні завдання

Упродовж семестру студенти виконують індивідуальні завдання, які є невід'ємною складовою самостійної роботи.

Індивідуальні навчальні завдання студент виконує під керівництвом викладача.

Виконання завдань повинно засвідчити рівень знань орфоепічних, граматичних, правописних та інших норм латинської мови, уміння працювати з словниковою літературою. Студент повинен продемонструвати навички перекладу елементарних латинських текстів українською мовою.

Приклади індивідуальних завдань:

До змістового модуля 1

Завдання 1. Укладіть короткий конспект статті: Сутула О.В. Латинська мова у системі освіти / О.В. Сутула. // ПостМетодика. – 2010. – № 3. – С. 31–41.

Методичні рекомендації. У конспекті мають бути відображені такі аспекти:

1. Латинська мова як навчальна дисципліна в концепціях класичних гімназій минулого;
2. Місце та загальнокультурне значення латинської мови в сучасній гуманітарній підготовці фахівця;
3. Дискусії про роль латини в сучасній Європі.

Завдання 2. Ознайомтеся з текстом студентської пісні «Гаудеамус» (gaudeamus) латинською мовою та в перекладі українською мовою.

Методичні рекомендації. Запишіть текст пісні в оригіналі та перекладі, дотримуючись відповідності між рядками.

Завдання 3. Випишіть з латинсько-українського словника 10 фахових термінів латинською мовою, перекладіть їх та поставте в кожному з них наголос.

Методичні рекомендації. Обираючи фахові терміни, зверніть увагу на кількість складів у кожному з них, а також їхню часокількість, потім уважно опрацюйте основні правила постановки наголосу в латинських словах і скористайтесь ними.

До змістового модуля 2

Завдання 1. Визначте дієвідміну дієслів: *dicere, punire, habere, appellare, debere, scribere, mutare, agere, consentire, cavere.*

Завдання 2. Перекладіть речення. Виділені курсивом речення вивчіть напам'ять.

1. *Respondere, cavere, agere.* 2. *Dum spiro spero.* 3. *Cum tacent clamant.* 4. *Pecunia non olet.* 5. *Charta non erubescit.* 6. *Si vales, bene est, ego valeo.* 7. *Qui tacet, consentit.* 8. *Tantum scimus, quantum memoria tenemus.* 9. *Ignorantia non excusat.* 10. *Vivere est militare.* 11. *Dicere non est facere.* 12. *Cogo to ergo sum.* 13. *Divo de et impera.* 14. *Qui quaerit, reperit.* 15. *Ave, Maria!* 16. *Lex prospicit, non respicit.* 17. *Unde venis et quo vadis? (Vulg.).* 18. *Non scholae, sed vitae discimus (Sen.).*

Завдання 3. Провідмініяйте словосполучення: *exemplar bonum* — гарний приклад; *civis Romanus* — римський громадянин; *homo, onis m* — людина; *ars, artis f* — мистецтво; *vectogal, alis n* — податок; *mare, is n* — море.

Завдання 4. Провідмініяйте подані слова: *celer, celcris* — швидкий; *felix, felicis* — щасливий; *accusans, accusantis* — що звинувачує.

Завдання 5. Провідмініяйте в Praesens, Imperfecum, Futurum I дієслова: *cogitare* — мислити, *videre* — бачити, *defendere* — захищати, *audire* — слухати.

Завдання 6. Перекладіть текст українською мовою.

DE SERVIS ROMANORUM

In civitate Romana magna erat multitudo servorum. In numero servorum erant Graeci et barbari captivi. Servorum officia varia erant: alii terram colebant, alii in agris latifundiorum laborabant, alii urbi et domi ministrabant. Multi servorum Graecorum erant docti, in numero servorum scribae, medici et magistri puerorum erant. Servi rustici vitam molestam et miseram agebant. Domini in eos vitae necisque potestatem habebant et omnia exempla supplicii edebant.

Divites et nobiles Romani eos appellabant instrumenta vocalia et res mancipi, velut domus et boves. Servos hostium loco habebant. Unde proverbium: «Quot servi, tot hostes».

Завдання 7. Від дієслів утворіть infinitivus praesentis passivi і перекладіть: veto, 1; deleo, 2; absolvo, 3; venio, 4.

Завдання 8. Перекладіть текст українською мовою:

RES MANCIPI ET NEC MANCIPI

Omnes res aut mancipi sunt aut nec mancipi. Mancipi res sunt omnia praedia in Italico solo, tam rustica — qualis est fundus, quam urbana — qualis est domus, item iura praediorum rusticorum (servitutes), velut via, iter, actus, aquaeductus, item servi et quadrupedes, velut boves, muli, equi, asoni. Ceterae res nec mancipi sunt (Ulp.).

Magna autem differentia est rerum mancipi et nec mancipi. Nam res nec mancipi ipsa traditione pleno iure alterius fiunt, si corporales sunt et ob id recipiunt traditionem. Itaque si tibi vestem vel aurum vel argentum trado sive ex venditionis causa sive ex donationis sive alia ex causa, statim tua fit ea res (Gai.).

8. Методи навчання

Підготовка фахівців для всіх галузей вимагає корінної зміни стратегії й тактики навчання у вищому навчальному закладі. Головними вимогами до випускника, крім професійних знань, умінь та навичок, стають компетентність і мобільність. У зв'язку з цим акценти при викладанні навчальних дисциплін переносяться не тільки на формування знань, вмінь та навичок, з боку викладача, а й на сам процес пізнання, ефективність якого повністю залежить від пізнавальної активності самого студента.

Успішність досягнення мети залежить не тільки від змісту освіти, але і від того, як засвоюється навчальний матеріал. Значну роль у формуванні особистості у навчально-виховному процесі відіграють методи активного навчання. Саме вони активізують самостійність думок студентів, залучають їх до роботи з великими обсягами інформації, формують систему ставлень, створюють атмосферу порозуміння та співпереживання, роблять студентів справжніми суб'єктами навчання.

Загалом у процесі навчання студентів латинської мови застосовуються такі методи:

1) методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- в аспекті передачі і сприйняття навчальної інформації: словесні (бесіда); практичні (вправи, контрольна робота);
- в аспекті логічності, мислення: пояснювально-ілюстративні; репродуктивні; частково-пошукові;

- в аспекті керування навчанням: навчальна робота під керівництвом викладача; самостійна робота.

2) методи активізації та мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- методи стимулювання і мотивації обов'язку і відповідальності в навчанні: роз'яснення мети навчального предмета; вимога до вивчення предмета;
- методи активізації: навчальна дискусія (обмін думками);

3) методи контролю та самоконтролю:

- методи усного контролю;
- методи письмового контролю та самоконтролю.

9. Методи контролю

Контроль знань з курсу «Латинська мова» викладач здійснює за кредитно-модульною системою. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Методологія оцінювання досягнень студентів відповідає навчальній програмі курсу і спрямована на виявлення знань та умінь з курсу. Здійснюючи перевірку та корекцію готовності до заняття (сформованість понять, умінь, мотивація навчання тощо) студентів, викладач повинен враховувати рівень досягнень студента, а не ступінь його невдач.

Основними функціями оцінювання навчальних досягнень студентів вважаємо такі: контролююча, навчальна, діагностична, виховна. Це й визначає індивідуальні якості студента та його рейтинг. Відповідно до кредитної системи, що передбачає облік трудомісткості навчально-пізнавальної роботи студентів у кредитах, використовуємо схему накопичення оцінок-балів, як системи оцінювання.

Якісне оцінювання можливе лише за умови оптимального поєднання різноманітних форм та методів. У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів використовуємо такі форми контролю:

~ *поточний контроль* – здійснюється у ході повсякденної навчальної діяльності студентів: відвідування практичних занять та робота на них; виконання практичних завдань; виконання ІНДЗ (див. вище); модульні тестування.

~ *підсумковий контроль* – здійснюється після завершення вивчення курсу: залік.

Ефективність використовуваних форм залежить від методів контролю, які обираються відповідно до поставленої мети та завдань. Використовуємо такі методи перевірки:

~ *методи усної перевірки результатів навчання* – бесіда, виступ, пояснення, аналіз тексту.

~ *методи письмової перевірки результатів навчання* – індивідуальне науково-дослідне завдання, модульне тестування, контрольні роботи.

Письмовий контроль проводиться у формі виконання студентами письмових контрольних робіт і в цьому випадку є фронтальним контролем. Усний контроль проводиться у формі співбесіди зі студентом, наприклад, під час усного опитування і належить до індивідуального контролю.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань за навчальною дисципліною відбувається на підставі накопичених балів за результатами поточного та підсумкового контролю всіх видів згідно зі шкалою оцінювання.

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою:

- 1) **відвідування практичних занять та виконання практичних завдань** – 2 бали за кожне заняття (разом – 38 балів);
- 2) **модульні контрольні роботи** – максимальна кількість за модульну контрольну роботу № 1 – 5 балів, за модульну контрольну роботу № 2 – 10 балів, а модульну контрольну роботу № 3 – 7 балів (разом – 22 бали).
- 3) **виконання індивідуальних завдань** – індивідуальні завдання до змістового модуля 1 – максимально 7 балів, індивідуальні завдання до змістового модуля 2 – максимально 8 балів (разом – 15 балів);
- 4) **виконання самостійної роботи до курсу** – 1 бал за кожну тему (разом – 15 балів);
- 5) **підсумковий контроль (залік)** – максимальна кількість 10 балів.
- 6) **нарахування додаткових балів до загальної кількості балів:**

При виконанні завдань самостійної роботи та індивідуальних завдань на високому науково-теоретичному рівні студенту на розсуд викладача, можуть нараховуватися додаткові бали до загальної кількості, що становить максимально 5 балів.

Види робіт:

- відвідування всіх практичних занять;
- наукове повідомлення з навчальної дисципліни на засіданні наукового гуртка;
- підготовка бібліографічної довідки;
- підготовка структурної схеми.

Показники, які зменшують кількість балів при оцінці виконання завдань:

- несамостійне виконання;
- порушення строків виконання;
- неналежне оформлення;
- граматичні помилки;
- порушення структури умовиводів.

Разом за весь курс дисципліни «Латинська мова» студент може отримати 100 балів. Студент, який за результатами всіх видів контролю отримав оцінку F (0-34 бали) повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити свою оцінку принаймні до показника FX (35 балів) під час чергування викладачів на кафедрі. Без такого покращення він не допускається до підсумкового (семестрового) контролю.

Поточний контроль успішності студентів з дисципліни «Латинська мова»

Поточне тестування та самостійна робота															Залік	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2													10	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		
3	17	5	3	5	5	3	13	3	3	3	3	3	3	18		

З метою перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної шкали оцінювання в традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS використовується такий порядок:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Навчальна дисципліна «Латинська мова» має таке методичне забезпечення:

1. Програма навчальної дисципліни «Іноземна мова» для студентів спеціальності 081 Право.
2. Робоча програма навчальної дисципліни «Латинська мова» для студентів спеціальності 081 Право.
3. Методичні рекомендації та матеріали до практичних занять з дисципліни «Латинська мова» для студентів денної форм навчання.
4. Методичні рекомендації та матеріали щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Латинська мова» для студентів денної форми навчання.
5. Основна та додаткова література з навчальної дисципліни.
6. Навчальні матеріали на електронних носіях.

Вивчення дисципліни студентами передбачає вміння використовувати різні інформаційні ресурси – опубліковану українську та іноземну літературу (підручники, навчальні посібники, наукові періодичні та монографічні видання, словники, довідники тощо), методичну літературу та Інтернет-джерела.

12. Рекомендована література

Основна

1. Бучко Г. Є. Латинська мова : посібник для студентів гуманітарних спеціальностей / Г. Є. Бучко, О. І. Галаса. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2013. – 160 с.

2. Жовківський А. М. Мудрість народна – мудрість міжнародна. Прислів'я, приказки, крилаті вислови та мовні звороти дев'ятьма мовами / А. М. Жовківський [та ін.]. – Чернівці : Рута, 2004. – 256 с.

3. Литвинов В. Д. Латинська мова : елементарний курс / В.Д. Литвинов. – [2-е вид., випр. і доп.]. – Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2002. – 95 с.

4. Литвинов В. Д. Латинська мова : підручник для вузів / В. Д. Литвинов, Л. П. Скорина. – К. : Вища школа, 1990. – 247 с.

5. Ничаюк С. П. Латинська мова для юридичних факультетів : навч. посібник / С. П. Ничаюк. – К. : КНЕУ, 2006. – 204 с.

6. Оленич Р. М. Латинська мова : підручник для вузів / Р. М. Оленич. – [2-ге вид., випр.]. – Львів : Світ, 2001. – 352 с.

7. Скорина Л. П. Латинська мова для юристів : підручник для вищих навчальних закладів / Л. П. Скорина, Л. П. Чуракова. – [2-ге вид., випр. та доп.]. – К. : Атіка, 2006. – 416 с.

8. Ставнюк В. Латинська мова : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / В. Ставнюк. – К. : «Аквілон-Плюс», 2009. – 352 с.

9. Хоміцька З. М. Латинська мова : підручник / З. М. Хоміцька. – Харків : «Право», 2004. – 256 с.

10. Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки / Ю. В. Цимбалюк. – К. : Вища школа, 1990. – 434 с.

Додаткова

1. Шинкарук В. Д. Латинська мова для юристів : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В. Д. Шинкарук. – Чернівці : Рута, 2011. – 576 с.

2. Антонюк Г. Д. Латинська мова : навч. посіб. для студ. базового напряму 6.0305 «Філологія» / Г. Д. Антонюк ; Національний ун-т «Львівська політехніка». – Л. : Видавництво Національного ун-ту "Львівська політехніка", 2006. – 171 с.

3. Звонська Л. Л. Латинська мова : підруч. для студ. відділень класич. філології та ін. філол. спец. вищ. закл. освіти / Л. Л. Звонська, В. М. Шовковий. – К. : Книга, 2003. – 527 с.

4. Кислюк О. І. Курс латинської мови / О. І. Кислюк. – К. : Видавничий дім "КМ Академія", 2002. – 142 с.

6. Сенів М. Г. Латинська мова : підруч. для студ. гуманіт. ф-тів / М. Г. Сенів, І. Г. Альошина ; Донец. нац. ун-т. – вид. 3-тє, допов. і поліпш. – Д. : Ноулідж, 2009. – 350 с.

7. Сурілова Ю. М. Латинська мова : навч. посібник для студ. філол. спец. вищих навч. закл. / Ю. М. Сурілова ; Черкаський національний ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси : [б.в.], 2006. – 140 с.

8. Шведов С. А. Латинська мова : підруч. для студ. гуманіт. ф-тів ун-тів / С. А. Шведов ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2-ге вид., випр. та допов. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. – 387 с.

Словники

1. Литвинов В. Латинсько-український словник / В. Литвинов. – К., 1998.

2. Хоміцька З. М. Словник латинських юридичних висловів / З. М. Хоміцька. – Харків : «Право», 2005. – 270 с.

3. Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки / Ю. В. Цимбалюк. – К. : Вища школа, 1990. – 434 с.

13. Інформаційні ресурси

Інтернет-ресурси

1. <http://iuscivile.com/>
2. <http://www.uniroma1.it/>
3. <http://www.dptromano.unina.it/>
4. <http://www.dirittoestoria.it/iusantiquum/>

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Історія виникнення та становлення латинської мови. Періодизація латинської мови.
2. Поняття про індоєвропейські мови. Вплив латинської мови на становлення нових романських, германських і слов'янських мов.
3. Латинська мова в системі гуманітарної освіти.
4. Значення вивчення латинської мови для юристів.
5. Латинська мова як основа юридичної термінології і фразеології.
6. Написання літер латинського алфавіту, їх вимова. Голосні дифтонги, диграфи. Довгота й короткість голосних.
7. Правила читання латинських букв і буквосполучень. Складоподіл в латинській мові.
8. Наголос в латинській мові.
9. Граматичні категорії латинського іменника, словниковий запис. Поділ іменників на відміни.
10. Іменники I відміни: визначення, винятки, парадигми.
11. Визначення іменників II відміни, винятки за родом. Відмінкові закінчення іменників II відміни. Особливості при відмінюванні іменників із закінченнями -us, -er, -um і слова vir. Золоте правило середнього роду.
12. Загальні відомості про прикметник в латинській мові. Визначення прикметників I і II відмін, словниковий запис.
13. Відмінювання прикметників I і II відмін.
14. Узгодження прикметників з іменниками.
15. Займенники особові, зворотні, присвійні.
16. Поняття про дієслово в латинській мові. Основні граматичні категорії дієслова: час, відміна, стан, особа, число.
17. Основи й основні форми дієслова.
18. Утворення основних форм для правильних дієслів.
19. Пошук основних форм дієслова у словнику для неправильних. Встановлення їх відповідності основним формам дієслів сучасних європейських мов.
20. Утворення часових форм дієслова від кожної основної форми дієслова в латинській та мові, яка вивчається.
21. Поділ дієслів на дієвідміни. Наказовий спосіб.
22. Теперішній час дійсного способу активного та пасивного стану, парадигми дієвідмін.
23. Утворення особових форм дієслів теперішнього часу пасивного стану, пасивних форм інфінітивів теперішнього часу.
24. Минулий та майбутній часи недоконаного виду дійсного способу активного та пасивного стану, парадигми дієвідмін.
25. Визначення іменників III відміни. Приголосна, голосна, мішана групи, парадигми відмінювання. Сигматичний та асигматичний номінативи.
26. Визначення прикметників III відміни, поділ на групи. Відмінювання прикметників III відміни. Узгодження прикметників з іменниками.
27. Визначення іменників IV та V відмін, парадигми відмінювання. Іменники IV та V відмін в юридичних текстах.
28. Незмінні частини мови.

29. Поняття про відкладні та напіввідкладні дієслова.
30. Неправильні дієслова. Вживання дієслів в латинських юридичних джерелах.
31. Розряди займенників. Парадигми відмінювання займенників. Займенникові форми латинських юридичних джерел.
32. Утворення форм вищого й найвищого ступенів порівняння прикметників та їх відмінювання.
33. Синтетичні, аналітичні, суплетивні форми прикметників. Форми ступенів порівняння прикметників в юридичних джерелах римського права.
34. Розряди числівників. Парадигми відмінювання. Числівники та дати в латиномовних юридичних пам'ятках.
35. Утворення форм наказового способу, винятки.
36. Способи утворення та значення основних форм дієслова.
37. Основа дієслова.
38. Способи утворення та перекладу дієслівних форм часів активного стану доконаного виду (Perfectum, Plusquamperfectum, Futurum II indicativi active).
39. Вибрані крилаті вислови-сентенції.
40. Латинська юридична термінологія. Процесуальні терміни та формулювання.